

Olli Immonen ps

Kirjallinen kysymys sotilaiden työaikalain uudistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Vuoden 2020 alussa voimaan tuleva työaikalaki ei koske sotilaita, vaikka Puolustusvoimien työaikalaki on selkeästi vanhentunut ja kaipaa päivitystä. Lakien tulee koskea kaikkia Suomen kansalaisia, myös sotilaita. Sotilaiden jättäminen tulevan työaikalakiuudistuksen ulkopuolelle merkitsee, ettei yhdenvertaisuus heidän kohdallaan toteudu. Työaikalaki on ensisijaisesti työsuojelulinen laki. Esimerkiksi Aliupseeriliitto, Upseeriliitto ja Päälystöliitto ovat todenneet, että työaika-suojelun näkökulmasta erityistyömuodot aiheuttavat kohtuuttoman pitkiä yhdenjaksoisia työjaksoja, koska lain tuomaa suojaa ei tarvitse huomioida. Työaikalain puuttuminen mahdollistaa liiallisten työmäärien teettämisen virassa olevilla sotilailla rauhan aikana.

Sotilaallisten harjoitusten aikana työtuntimäärät ovat suuria, eikä säännöllistä lepoaikaa ole. Harjoitukset ovat luonteeltaan raskaampia kuin aiemmin. Valmistelut voivat kestää useita viikkoja, ja harjoituksen onnistumisen kannalta henkilöitä ei voi vaihtaa kesken harjoituksen. Pahimmillaan virkamies joutuu olemaan kiinni työtehtävissään valmiustehtäviensä vuoksi yhtäjaksoisesti jopa yhdeksän viikkoa. Riittävä lepo jää vajaaksi, ja työkuorma voi aiheuttaa työuupumusta ja pitkiä sairauslomia.

Tyypillisenä työvuorokautena sotaharjoituksessa tai meripalveluksessa työtä tehdään 16—24 tuntia. Tällaisen työpäivän työaikamerkintä on kuitenkin vain kahdeksan tuntia kuusi minuuttia. Meripalvelussa päivittäinen työaikamerkintä on seitsemän tuntia 45 minuuttia. Sotilaallisen harjoituksen ja meripalveluharjoituksen työaikamerkintä voitaisiin nostaa nykyisestä esimerkiksi 16 tuntiin vuorokaudessa.

Esimerkiksi varusmieskoulutusta antavassa perusyksikössä palvelevan upseerin tyypillinen todellinen työaika on vuodessa 2 373 tuntia. Työaikamerkintä tälle upseerille on kuitenkin vain 1 741 tuntia eli merkitsemättä jää 632 tuntia. Taistelualuksella palvelevan upseerin tyypillinen todellinen työaika on 2 620 tuntia ja kyseiselle upseerille työaikamerkintä on 1 713 tuntia vuodessa. Merkitsemättä jää 908 tuntia (Sotilasaikakauslehti 5/2019).

Moni sotilas joutuu tekemään myös ylityitä. Tällaisten sotilaiden todelliset työmäärät voivat ylittää ääritapauksissa 3 000 tuntia vuodessa, kun taas useimmilla yksityissektorin palkansaajilla säännöllinen työaika on noin 1 700 tuntia vuodessa. Sotilaallisiin harjoituksiin ja meripalveluun osallistuvien henkilöiden todelliset työmäärät ylittävät reilusti muiden julkisten ja yksityisten sektoreiden työntekijöille sopivina pidetyt ylityön maksimimäärät. Harjoituksen päätyttyä tulisi olla myös aikaa palautumiseen. Työmäärästä on usein haittaa terveydelle ja normaalille perhe-elämälle. Missä tahansa muussa ammatissa, joka edellyttää pitkiä yhdenjaksoisia työvuoroja, on tällai-

Kirjallinen kysymys KK 314/2019 vp

sen työvuoron jälkeen riittävä palautumisvapaa, kuten esimerkiksi palomiehillä ja kauppamerenkulussa toimivilla työntekijöillä.

Nykyinen sopimus velvoittaa esimiehen kiinnittämään huomiota lepoaikoihin, mutta ei määrittele levon määrää. Harjoituksissa tehtyjen todellisten työtuntien määrää ei seurata lainkaan, ja todellinen työmäärä jää piiloon työaikamerkinnän taakse. Sotilaallisissa harjoituksissa ja meripalvelussa tehtyjen työpäivien määrä ja todellinen kesto on helppo todentaa, ja kysymys on ainoastaan todentajan tahtotilasta.

Poliisit pääsivät työaikalain piiriin 1970-luvun alussa. Tämä on Suomen turvallisuuden kannalta kaikkien etu. Myös sotilaiden työn kohdalla tulisi huomioida koko maan turvallisuus, kun esimerkiksi täydessä aselastissa oleva ohjusvene turvaa Suomen alueellista koskemattomuutta. Kyse ei ole pelkästään sotilaiden jaksamisesta — ei ole kenenkään turvallisuuden kannalta järkevää, että henkilöstöllä on kuvatussa tilanteessa takana vain muutaman tunnin yöunet.

Sotilaiden tehokas työaikasuojaus ei toteudu ilman lakimuutosta. Sotilaallisen harjoituksen ja meripalvelun maksimityöajat ja lepoajat tulee määritellä sitovasti laissa. Asiaa on käsitelty valtiovarainministeriön työryhmässä, mutta hallitus ei ole saanut aikaan mitään konkreettista parannusta.

Puolustusvoimat esitti hallitukselle 605 työntekijän lisäämistä. Hallitusohjelman mukaan tulossa on kuitenkin vain 100 uutta työntekijää samalla, kun puolustusvoimille on tulossa koko ajan lisää tehtäviä. Hallitusohjelmaan on linjattu, että Puolustusvoimien henkilöstön jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota, mutta ei esitetä mitään toimenpiteitä henkilöstön jaksamisen parantamiseksi.

Sotilaat puolustavat suomalaista yhteiskuntaa. Suomen hallituksen tulee puolustaa suomalaisia sotilaita korjaamalla sotilaiden työaikalaki vastaamaan yleistä työaikalakia, joka tulee voimaan vuonna 2020.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus korjata sotilaita koskevan työaikalain niin, että sotilaiden yhdenvertaisuus työaikalain suhteen toteutuu ja sotilaiden työsuojelu, jaksaminen ja yleinen turvallisuus kohenevat?

Helsingissä 12.11.2019

Olli Immonen ps